

Αθήνα, 7 Απριλίου 1985

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΝΔΡΕΑ Π. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΣΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΓΕΥΜΑ ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΟ
ΣΤΗ ΛΕΣΧΗ ΔΕΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΑΔΡΙΣΑΣ

Θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ αποσπασματικά σε μερικές πτυχές των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα μας στον τομέα της εθνικής άμυνας.

Και ξεκινάω από τις προσφορές τις οποίες αφειδώς παρέχει ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας, ο κ. Οζάλ, ευρισκόμενος στις ΗΠΑ για σύμφωνο φιλίας, για ειρήνη, για διάλογο, για διαπραγματεύσεις. Έχει κανείς το αίσθημα ότι κάπως ξεχάστηκαν τα τελευταία έντεκα ή δώδεκα χρόνια. Ξαν να αρχίζουμε από την αρχή. Το '73, το Νοέμβρη η Κυβέρνηση της Τουρκίας έδωσε το δικαίωμα στη δική της εθνική εταιρία πετρελαίου να ανιχνεύσει το Αιγαίο, την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου για πετρέλαιο χωρίς - βέβαια - κανένα περιορισμό. Τον Ιούλιο του '74 και ξανά τον Αύγουστο, ο "Αττίλας" ήρθε στην Κύπρο. Η εισβολή μεγάλων δυνάμεων της Τουρκίας.

Ίσως από τη πλευρά σας, της τεχνικής στρατιωτικής πλευράς, αδέξια εισβολή, αλλά πάντως μαζική εισβολή και κατοχή, τελικά, του 37% της Μεγαλονήσου.

Ύστερα ήρθε η ΝΟΤΑΜ 714 που αφορούσε τον εναέριο χώρο μας. Δηλαδή, τα διοικητικά μας δικαιώματα στα πλαίσια του ΙCAO. Και έκτοτε, θάλεγε κανείς σε μια ατέλειωτη συνέχεια, με εξάρσεις και με μη εξάρσεις, της παράβασης των κανόνων του FIR, όπως και της παραβίασης του εθνικού μας εναέριου χώρου ο οποίος έχει οριστεί από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, πολλές δεκαετίες πριν, στα δέκα μίλια.

Πέρα όμως, των παραβιάσεων και των παραβάσεων τις οποίες έχουμε υποστεί για έντεκα τουλάχιστον χρόνια, υπάρχουν επίσης οι ατέλειωτες δηλώσεις Προέδρων, υπουργών Εξωτερικών, Πρωθυπουργών της Τουρκίας για το Αιγαίο, για τα νησιά του Αιγαίου, για την υφαλοκρηπίδα, για τη Θράκη. Θάπρεπε κανείς να είναι κωφάλαλος, για να πιστέψει ότι σήμερα ο κ. Οζάλ, πράγματι, προσφέρει κλάδον ελαίας και ζητάει από μας κατανόηση και συμφωνία για να βρεθούμε και να επιλύσουμε τα μεταξύ μας θέματα. Ποιά θέματα; Δεν υπάρχουν θέματα που ζητούν επίλυση.

Υπάρχουν μόνο διεκδικήσεις από την πλευρά της Τουρκίας. Ποιές είναι;

Ας θυμηθούμε: Τώρα κοντά: Είναι μια δέσμευση της χώρας μας ότι δεν θα επεκτείνει τον εθνικό της εναέριο χώρο τα χωρικά μας θαλάσσια όρια στα δώδεκα μίλια. Αλλά πως να προσφέρουμε στην Τουρκία όταν είναι ένα αναφαίρετο δικαίωμα της ελληνικής πολιτείας - όποτε εκείνη κρίνει σύμφωνα με τα εθνικά μας συμφέροντα και τις επιθυμίες και προσδοκίες του

λαού μας να πάμε στα δώδεκα μίλια; Δεν το έχουμε κάνει. Αλλά βεβαίως, κάποτε πρέπει να δοθεί απάντηση σ' αυτή την περίεργη επιχειρηματολογία της Τουρκίας, ότι δηλαδή το πρόβλημα είναι η διαφορά που υπάρχει μεταξύ των έξι μιλίων στα χωρικά μας ύδατα και των δέκα μιλίων στον εναέριο χώρο μας. Μπορούμε άριστα να ικανοποιήσουμε το πρόβλημα αυτό, την αντίφαση, κάνοντας τα χωρικά μας ύδατα δέκα μίλια. Εκεί είναι το πρόβλημα;

Άρα η πρώτη και επίμονη διενδίκηση της Τουρκίας είναι η καθήλωσή μας στα έξι μίλια και ο περιορισμός, βεβαίως, και του εναέριου χώρου μας στα έξι μίλια, το οποίο μικραίνει αποφασιστικά τον ελληνικό εναέριο χώρο στο Αιγαίο και παρέχει στην Τουρκία διεθνή εναέριο χώρο στον οποίο να κινείται άνετα και χωρίς προβλήματα, εις βάρος βεβαίως, των δικών μας αναφαίρετων κυρίαρχικών δικαιωμάτων.

Υπάρχει δεύτερο, ένα θέμα το οποίο υπάρχει μόνο στα πλαίσια της Ατλαντικής Συμμαχίας. Εάν είτε η Ελλάδα, είτε η Τουρκία, είτε και οι δύο χώρες, δεν ανήκαν στην ίδια Συμμαχία, κανείς δεν θα μπορούσε ποτέ να αμφισβητήσει το δικαίωμα της Ελλάδας για τον έλεγχο του εναέριου χώρου της χώρας μας στο Αιγαίο. Κανείς δεν θα μπορούσε να θέσει περιορισμούς προς Ανατολάς μέχρι και τον εναέριο χώρο που ανήκει στις νήσους του Αιγαίου και του Ανατολικού Αιγαίου.

Βρισκόμαστε όμως στην ίδια Συμμαχία. Και στα πλαίσια της συμφωνίας Ρότζερς δημιουργήθηκε μία ασάφεια και ένα ερώτημα: Πού είναι τα όρια της επιχειρησιακής ευθύνης της Πολιτικής μας Αεροπορίας. Πρέπει να πω ότι για μας, για το υπουργείο Εθνικής Άμυνας, για το Επιτελείο, για την Κυβέρνηση, δεν υπάρχει κανένα ερώτημα και καμιά αμφισβήτηση. Έχουμε το δικαίωμα και το καθήκον να ασκούμε αυτή την ευθύνη μας ακριβώς στα όρια που την ασκούσαμε προ του 1974.

Υπήρξε ένα ερώτημα: Γιατί στη συμφωνία, που είναι μία σελίδα, βεβαίως αναφέρεται σε ένα κείμενο πολύ μεγάλο το οποίο είχε διαμορφωθεί επί των ημερών του Χαϊήγκ, ως SACEM και όχι επί των ημερών του Ρότζερς - εάν η επιχειρησιακή μας ευθύνη καταλαμβάνει ολόκληρη την περιοχή 41 ή αν είναι μέσα στην περιοχή 41. Αγγλικά οι δύο όροι είναι ίδιοι που υποστηρίζει η πλευρά Ρότζερς ή UPTO που υποστηρίζει βεβαίως η ελληνική πλευρά.

Αλλά ας υποθέσουμε ότι προσπαθούμε να είμαστε καλοπροαίρετοι. Γιατί ο στρατηγός Ρότζερς πάντοτε επιμένει και είχα την ευκαιρία να μιλήσω μαζί του πολλές φορές για το ίδιο θέμα, ότι ήταν ο μόνος τρόπος

που θα μπορούσε να πείσει τον Εβρέν, τότε όχι Πρόεδρο, αρχηγό του Επιτελείου, να αποδεχθεί την επάνοδο της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Να αφήσει αυτή ακριβώς την αοριστία.

Αλλά τίθεται ένα πάρα πολύ/ερώτημα: ^{σαφές} Ας υποθέσουμε πως καλοπροαίρετα, η Ελληνική Κυβέρνηση, λέει ελάτε να βρούμε κάποια άλλα όρια δυτικά από τα ανατολικά όρια της περιοχής 41. Μα, μερικά χιλιόμετρα να πάμε προς δυσμάς, έχουμε αφήσει στην Τουρκία το δικαίωμα και το χρέος εκείνη να ασκεί τον έλεγχο και να έχει την επιχειρησιακή ευθύνη στα Ανατολικά νησιά του Αιγαίου και μάλιστα στα πιο σημαντικά μας νησιά. Μα αυτό δεν είναι σύμφωνο με τις διατάξεις του ίδιου του ΝΑΤΟ. Γιατί είναι πρώτιστο χρέος κάθε μέλους του ΝΑΤΟ να υπερασμύνεται του δικού του εθνικού χώρου. Και θα ήταν πραγματικά από τα πιο παράδοξα της ιστορίας να παραχωρήσει μια χώρα το δικαίωμα σε μία άλλη σύμμαχο χώρα, αποτελεσματικά, να προσπίπτει του δικού της εθνικού χώρου. Αυτό μας ζητάτε; Και ερωτώ, είναι δυνατό, για όποια ελληνική κυβέρνηση - και δεν αναφέρομαι σε κομματικές αποχρώσεις - να παραχωρήσει τέτοια δικαιώματα στη σύμμαχο Τουρκία;

Μα πρέπει ταυτόχρονα, να μη ξεχνάμε ότι άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτή την επίμονη διεκδίκηση της Τουρκίας, είναι και η επίλυση του θέματος της υφαλοκρηπίδας με βάση τις απόψεις της Τουρκίας.

Σε ό,τι αφορά την υφαλοκρηπίδα, είναι πλέον όχι σαφές αλλά δεδομένο, όχι μόνο από τη σύμβαση της Γενεύης του 1958, αλλά και από τη Διάσκεψη του Δικαίου της Θάλασσας - που προ ολίγου τερμάτισε τις εργασίες της - ότι τα νησιά έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα. Αυτή είναι και η θέση της πατρίδας μας. Το ότι η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη σύμβαση της Γενεύης, ή τα πρακτικά της απόφασης της Διάσκεψης του Δικαίου της Θάλασσας, αυτό είναι δική τους δουλειά. Αλλά υπάρχει διεθνής νόμος που κατοχυρώνει την υφαλοκρηπίδα των νησιών μας.

Αλλά σκεφθείτε ότι η Τουρκία δεν μιλάει για το νομικό καθεστώς. Σε καμιά φάση η Τουρκία δεν έχει αναφερθεί στο νομικό καθεστώς του Αιγαίου. Αναφέρεται σε μια έννοια που λέγεται ευθυδικία, αλλά στη δικιά μου γλώσσα λέγεται ζωτικός χώρος, λέξη που μας θυμίζει την εποχή του Χίτλερ και του ναζισμού.

Δηλαδή η Τουρκία έρχεται και μας λέει, δεν μας ενδιαφέρει το νομικό καθεστώς. Μας ενδιαφέρει η δικαιοσύνη. Εμείς είμαστε μια χώρα τέσσερις φορές μεγαλύτερη σε πληθυσμό από σας. Έχουμε μια ενδοχώρα τόσο μεγάλη

μπροστά στη δική σας. Τυχαίνει και σεις και μείς, να είμαστε στο Αιγαίο. Αυτό το Αιγαίο, δεν ανήκει ούτε σε μας, ούτε σε σας. Είναι μια θάλασσα που ανήκει και στους δυός μας. Η υφαλοκρηπίδα, επομένως, πρέπει να χαραχτεί με βάση το μεγαλύτερο βάθος που υπάρχει στο Αιγαίο, κάτι που μας φέρνει την τουρκική υφαλοκρηπίδα στην Εύβοια.

Και όταν ξυπνάμε το πρωί, λένε και βλέπουμε τον ορίζοντα, βλέπουμε βουνά, νησιά που είναι κοντά μας και τα οποία είναι ελληνικά. Και ασφυκτιούμε - η φράση που χρησιμοποιούν - δεν έχουμε την δυνατότητα να κάνουμε εναέριες ασκήσεις, γιατί σχεδόν πάντοτε θα πρέπει να παραβιάζουμε ελληνικά εθνικά όρια. Είναι άδικο, λένε.

Αλλά με αυτή τη βάση θάπρεπε να πω μια πολύ βαρειά κουβέντα: Αν πηγαίναμε να μιλήσουμε με τους Τούρκους σ' αυτή τη βάση, τότε έχουμε προδώσει τα κυριαρχικά δικαιώματα αυτού του λαού και αυτού του έθνους. Είμαστε υποχρεωμένοι πάντοτε, σε οποιονδήποτε διάλογο επιδιώξει η Τουρκία να θέσουμε σαν απαραβάτο όριο το νομικό καθεστώς που ισχύει από τις διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις.

Υπάρχει ερώτημα: Έχουμε παραβιάσει τη συνθήκη της Λωζάνης, στρατιωτικοποιώντας ορισμένα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου; Εάν θέλετε, ναι. Αλλά μπορούσαμε να κάνουμε αλλιώς;

Πρώτο, είναι λογικό να πιστέψει κανείς, ότι ο ελληνικός στρατός θα επιτεθεί κατά της Μικράς Ασίας και θα καταλάβει τις περιοχές της Μικράς Ασίας. Είναι σοβαρή κουβέντα αυτή, ότι εμείς αποτελούμε απειλή από τη Χίο και τη Λέσβο και τη Σάμο και τη Μικρά Ασία; Είναι κωμική η σκέψη.

Από την άλλη μεριά, γνωρίζουμε ότι αντιμετωπίζουμε την τέταρτη στρατιά του Αιγαίου με στρατιωτικές δυνάμεις πέραν των 120.000, με αποβατικά σκάφη που πρόσφατα αναφέρονται - δεν είμαι βέβαιος για τον αριθμό, στα 180-με νέα πολεμικά ελικόπτερα επιθέσεων, των οποίων η δύναμη σε μια σύγχρονη μάχη είναι πολύ γνωστή. Και θα επιτρέψουμε να γίνει αυτό χωρίς καμιά ελληνική παρουσία;

Μα υπάρχει πέρα από τη συνθήκη της Λωζάνης, ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών που νομικά υπερισχύει ακόμα και της Συνθήκης της Λωζάνης, σύμφωνα με τον οποίο κάθε χώρα έχει το αναφαίρετο δικαίωμα και καθήκον να υπερασμύεται του δικού της εθνικού χώρου. Άρα η παρουσία μας είναι όχι μόνο αναγκαία, αλλά διεθνώς νόμιμη.

Σκεφθείτε αν πάρουμε μαζί αυτές τις δύο ταυτόχρονες διεκδικήσεις της Τουρκίας, υφαλοκρηπίδα μέχρι τα μέσα του Αιγαίου και λίγο δυτικότερα ενανέριος χώρος, επιχειρησιακή ευθύνη δηλαδή για την Πολεμική Αεροπορία δυτικά των ανατολικών ορίων της περιοχής 41. Λέμε τότε, ότι τα μεγάλα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, κάθονται πάνω σε τουρκική υφαλοκρηπίδα και προστατεύονται από την τουρκική πολεμική αεροπορία. Ερωτώ: Για πόσο καιρό αυτά τα νησιά θα παραμείνουν ελληνικά;

Στον κ. Οζάλ, ^{λέμε} επομένως / δεν είμαστε πολεμοχαρείς, δεν διεκδικούμε τίποτε, αληθινά τίποτε, αλλά δεν είμαστε διατεθειμένοι να παραχωρήσουμε τίποτε. Κοιμά ελληνική κυβέρνηση.

Να συζητήσουμε, να μιλήσουμε αλλά να δούμε γιατί; Γιατί δεν υπάρχουν προβλήματα προς επίλυση. Υπάρχουν τουρκικές διεκδικήσεις και αυτό είναι κάτι άλλο. Όταν πηγαίνει κανείς σε μία διαπραγμάτευση, πρέπει να είναι έτοιμος να δώσει και να πάρει. Μία διαπραγμάτευση είναι δυνατή και λογική, όταν τα δύο μέρη που διαπραγματεύονται, μετά τη διαπραγμάτευση, θα έχουν βελτιώσει σχετικά τη θέση τους.

Το να πας σε διαπραγμάτευση στην οποία εκ των προτέρων είναι δεδομένο ότι πρόκειται να επιδεινώσεις τη θέση σου, αυτό είναι απλώς υποχώρηση σε εκβιασμό, σε στρατιωτικό εκβιασμό. Αυτό δεν λέγεται διάλογος.

: "Ήθελα να τονίσω ξανά μ'αυτή την ευκαιρία την επιθυμία μας να ζήσουμε ειρηνικά, ο ελληνικός λαός με τον τουρκικό λαό, αλλά με κανένα τρόπο δεν πρόκειται να συρθούμε σε διαπραγματεύσεις, των οποίων το μόνο αντικείμενο είναι τί εμείς θα παραχωρήσουμε είτε από τις διοικητικές μας ευθύνες και δικαιούσες, είτε από τα εθνικά μας κυριαρχικά δικαιώματα."
